

בס"ד

שיעורי הגר"א עוזר שליט"א ראש ישיבת אתרי

המתקיימים בבית הכנסת "מאור ישראל", בראנד 18, הר נוף

בענין:

**דברי אגדה
בענייני פסח**

- תז -

נמסר בג' דחזה"מ פסח תשע"ה

דברי אגדה בענייני פסח מג' דחוה"מ פסח תשע"ה

לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו... ע"כ. ב. במצוות הקרבת העומר, כדאיתא בגמ' (שם, ט"ז). שמצאו המן למרדכי עוסק בהלכות קמיצה, ופירש רש"י, וז"ל, 'הלכות קמיצה - דורש בענינו של יום, וששה עשר בניסן היה, הוא יום תנופת העומר' ולמדנו שיש חלק משותף בשני מצוות אלו שבכוחם לפרוך ולבטל גזירת הכליה של המן. וצ"ב מה ענינם של אלו.

והנה הקשו הראשונים (רבינו ירוחם נתיב החמישי חלק ד', ועוד) על נוסח הברכה 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר', שהרי איננו סופרים 'עומר', אלא את הימים לקרבן העומר, ומ"ז 'לספור עומר'. ועיי"ש שהאריך באריכות גדולה לבאר שיש קשר בין העומר לספירה, וע"כ מתייחסת הספירה לעומר בעצמו, והדבר נדרש.

מהותה של מצוות מחצית השקל ומנין בני ישראל

ובביאור מהותה של מצוות מחצית השקל, כתב בזה הגר"י חבר זיע"א (דרוש לפרשת שקלים, דרוש השני לשבת הגדול בסוף הספר) ובהקדם הקשה, שמצינו לכאורה סתירה בענינה של מצווה זו, דמחד כתוב 'וכי תשא' שהוא לשון נשיאות ראש, וכפי שמובא במדרש שאמר לו הקב"ה למושה שימנה את ישראל כדי לעורר את חיבתם וכד', ורואים שימנין גורם להתנשאות ורוממות, ומאידך כתוב בהאי פרשה 'ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם' ורואים הפוך שמנין יכול להיות הגורם לנגף, וכפי שהיה בזמן דוד שספר את ישראל, וניגפו.

וביאר הגר"י ז"ל, שיש שני סוגי מנינים, מנין 'כמותי' (מלשון 'כמות') ויש מנין 'איכותי', והחילוק שביניהם, שמנין 'כמותי' נעשה בדברים שווים, וטעם מנינים הוא רק כדי לדעת מנינים ומספרם, ואין הטעם לספירה רק מפני שהם שווים, וע"כ חפצים לידע מנינם, ואילו היו שונים לא היה שייך בזה ספירה 'כמותית'. אולם מנין 'איכותי' הוא דווקא בדברים שאינם שווים זה כזה, והמנין הוא הגדרת ייחודיותם של דברים אלו, תפקידם ומקומם של חפצים אלו, שכיון שלכל אחד יש תפקיד ואיכות שונה, וצריכים לחבור יחדיו ע"מ לבנות קומה שלימה, ע"כ צריך למנות לכל אחד את תפקידו, כדי שכולם יחד יהיו מצטרפים להיעשות דבר אחד, והמשל הפשוט לזה הוא איברי האדם, שנימנים כרמ"ח איברים, אולם אין תפקידם שווה, וכולם יחד מתחברים לבנות גוף אחד.

ובמנין בני האדם, חלוקים בזה בני ישראל מאומות העולם, שאומות העולם מנינים הוא 'כמותי', נמשל כבהמות נדמו', וזה ענין מספרי ו'כמותי' שהרי כולם שווים ואין ייחודיות לזה מזה, ואין חיבור והתאחדות זה עם זה. אך לכלל ישראל, כנסת ישראל, אין מציאות של כללים נפרדים, כל המציאות זה רק עם חיבור של גוף אחד ששמו הוא כנסת ישראל.

ומאריך שם לבאר, שהמציאות של כלל ישראל היא למעלה מן הטבע, וכפי שהבאנו פעמים רבות מרבתינו הגר"א והמהר"ל, שמאמרם ז"ל 'אין מזל לישראל' הוא תביעה על ישראל, שאין מציאות וקיום לעם ישראל בסדר ההנהגה הטבעית של

מהותה של מצוות מחצית השקל ומנין בני ישראל \ היותו רבי עקיבא היסוד לתורה שבע"פ, וביאור הטא תלמידיו \ כבוד התורה שבבית שני

מהותה של 'ספירת העומר' \ המשך מהותה של הספירה ושייכותה ל'עומר' \ מהותו של 'הקרבת העומר' \ מערכת הזמן של בני ישראל וצורת הנהגתם

הנהגת ה'שניות' והתגלות ה'היה' \ השליטה על החומר ביציאת מצרים \ ה'לשון' ותפקידה בגילוי ה'שני' בעולם \ ה'פלא' בגילוי ה'שני' בעולם

ביאור שייכותם של כל הענינים שנתבארו

אנו נמצאים בשנת השמיטה, שנת השבע, והנה מצינו ב' מצוות 'ספירה' בברכה, שנים ליובל וימים לעומר, בשניהם ישנו עיקרון שווה של ספירה שהיא שבע של שבע, וקידוש היום והשנה החמישים. וניתן לדרוש מהו ענין זה.

כתב האריז"ל (מחברת הקודש, שער יציאת מצרים) ש'עומר' (כתיב חסר) גימטריא 'יש'. ובוזה"ק (זו"ח דף מ"ט:) איתא, 'להנחיל אוהבי י"ש' דא רזא דיובל ושמיטה, ר"ת, יובל שמיטה, וצ"ב מה כוונתם בזה.

ולעצם ענין החמישים מצינו שיש לו שייכות מיוחדת ליציאת מצרים, שהרי ידועים דברי הזוה"ק (ח"א דף רס"א ועוד הרבה) שיציאת מצרים הוא מעלמא דחירותא, וע"כ הוזכרה יציאת מצרים בתורה חמישים פעמים, כנגד חמישים שערים \ עולמות, שהעולם החמישים הוא 'עלמא דחירותא'. (ואדונינו הגר"א.... האריך לבאר מהם החמישים פעמים הנספרים ומדוע דווקא הם, שהרי יש בתורה רבים מחמישים) וכ"כ מצריך התבוננות בגודל העבודה של ימים אלו.

בגמ' ביבמות (ס"ב:) איתא למעשה דתלמידי ר"ע, שמתו בפרק שבין פסח לעצרת ע"ז שלא נהגו כבוד זב"ז, ועמדו המפרשים מהו החומר בלא נהגו כבוד זה בזה, ומדוע העונש היה דווקא בימים אלו.

ומקובל להביא דברי הגר"א קוטלר, שימי הספירה אלו הם ימי ההכנה לקבלת התורה, וישנם מ"ח קניני תורה שעל ידם נעשית ההכנה לקבלת התורה, ואחד מהם זה דיבוק חברים, וכיון שתורה ללא מ"ח קנינים היא תורה מזוייפת, ולתלמידי ר"ע היה חיסרון ופגם במידה זו, ע"כ לא יכולים היו להיות מוסרי תורה שבע"פ, (שהרי כל התורה שבע"פ 'אליבא דר"ע', וכדברי הגמ' בסנהדרין 'סתם משנה ר"מ וכו' וכן כל עיקרי תורה שבע"פ, שהכל אליבא דר"ע, שמוסריהם היו חמשת תלמידי) וידוע מהאריז"ל שר"ע הוא שורש תורה שבע"פ, וע"כ לגודל גדולתם נתבעו לשלימות דווקא בימים אלו, ע"כ תו"ד הגר"א קוטלר ז"ל בקצרה.

והנה מצאנו גבי גזירתו של המן ב' גמרות במסכת מגילה העוסקות בדברים שזכותם מנעה את הכליה שנגזרה על עם ישראל, א. מצוות מחצית השקל, כדאיתא בגמ' (מגילה י"ג): 'אמר ריש

כללית של כנסת ישראל, שכל אחד לבד וכולם יחד יודעים את תפקידם, ויאירו בזאת דברי האלשיך הק', שימחצית' בא לבטא שכל אחד מישראל אינו אלא מחצית, ולפי"ז יבואר דאחד לבד הוא כמו גוף האדם עם אוזניים לבדם שפגום הוא וחסר, ורק בהצטרפותם של כל האיברים יחד מגיעים לשלימות של שיעור קומה שלימה. אבל אם ימנו את ישראל כמנין 'כמותי', שאז אין חיבור ושלימות בין אחד לאחד, אז יורדים עד העפר, כיון שאין שלימות אחת של כנסת ישראל, ואין השראת השכינה שכינה ואין קיום לכלל ישראל, וע"כ מנין 'כמותי' מביא לגוף וכליה.

היותו רבי עקיבא היסוד לתורה שבע"פ, וביאור חטא תלמידיו

וּפְתַח נפתח לבאר את ענינם של תלמידי ר"ע, שהנה כתב המהר"ל (נתיב התורה נתיב י"ב) שתלמידי ר"ע מתו דווקא בפרק זה של בין פסח לעצרת, כיון שימים אלו באים להראות גודל כבודה של תורה שאינה ניתנת אלא אחר עבודה של מ"ט יום, וע"כ נתבעו בימים אלו, שכיון שלא נהגו כבוד זה בזה יש בזה העדר נתינת כבוד לתורה (וכ"ה במהרש"א שם) וכיון שימים אלו באים להראות על כבוד התורה, נפגעו בימים אלו. (ומבאר שע"כ פסקו מלמות ביום ל"ג בעומר, שרק הל"ב ימים כמנין 'כבוד' (ל"ב) תובעים כבוד, והי"ז האחרים הם כמנין טוב, יעו"ש.)

ונבאר פירוש לפירושו.

הנה מבואר בגמרא בסוף מסכת סוטה, 'משמת ר"ע בטל כבוד התורה, שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות, והביאור בזה, כתב הגרי"ז ז"ל (מנחות כ"ה): שדרישת הקוץ ענינו חיבור התורה שבע"פ לשורשה שבכתב, ובה גדל מאד כבוד התורה ע"י ר"ע שהראה החיבור והאחיזה של כל התורה שבע"פ בתורה שבכתב (והם הם דברי האר"י, שר"ע הוא עמוד התורה שבע"פ). וביאור הכבוד שבזה, י"ל עפ"י דברי הבית הלוי (עה"ת, דרוש י"ח) שבלוחות הראשונות לא היה מציאות של תורה שבע"פ והכל נלמד מתוך הכתב, והיו רואין בקוצין והתגין שבכתב כל פרטי תורה שבע"פ, ובחטא העגל שחזרה אותה זוהמא של חטא אדם הראשון וכדברי הנפש החיים, אבד הכח ללמוד ישירות מתוך התורה שבכתב כל סודי תורה שבע"פ. ובה מבאר הבית הלוי ענין פריחת האותיות' מהלוחות בזמן שבירתם ע"י משה, כלומר, התנתקות רובי התורה מתוך הכתב, וצורת המסירה לדורות היא בע"פ, אך בלוחות הראשונות המסירה היתה מתוך הכתב, וע"כ לא נצרכה יגיעה ולא היתה משתכחת וכדברי הגמ' עירובין נ"ד. ולעתידי לבוא יהיה התיקון השלם, והכל ילמד מתוך הכתב.

כבוד התורה שבבית שני

נמצא שבאמת 'בטל כבוד התורה' היה כאשר נשברו לוחות הראשונות, ומאז אין אדם רואה כל כבודה ותפארתה של תורה, וכדברי ה'היכלות' (פרק כ"ח אות ג') שעיקר כבוד התורה היא בתורה שבע"פ, ומאריך, שעיקר גילוי חכמתה של תורה היה בבית שני שאז נתגלו פנים מרובות בתורה, ודווקא בזמן של הסתר, וזה כבודה של תורה, (א.ה. זה לשון ה'היכלות' - 'אמר ר' ישמעאל כך אמר ר' עקיבא משום ר' אליעזר הגדול, מיום שנתנה תורה עד שנבנה הבית האחרון תורה נתנה, הדרה יקרה גדולתה וכבודה ותפארתה אימתה פחדה ויראתה עשרה גאותה וגאונה עווה ועוזה וכבודה לא נתנו עד שנבנה בית אחרון לא

העולם, וע"כ האבות והאמהות היו עקרים ועקרות שהיה נצרך נס מעל גדר הטבע, וללמדנו בא שבהנהגה הטבעית אין מקום לעם ישראל, ורק בהשגחה הפרטית של הקב"ה שייכת מציאות של עם ישראל. וע"כ חלילה בעת שאין השכינה שורה בישראל יורדים עד עפר, יותר מאומות העולם כיון שלהם יש מציאות של קיום בטבע.

ונמצא, שצורת הקיום היחידה של עם ישראל היא בעת שהשכינה שרויה, ואימתי שורה השכינה, מצינו בדברי רש"י (דברים ל"ג, ה') 'ויהי בישורון מלך וכו' - ד"א, בהתאסף, בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוש ביניהם הוא מלכם, ולא כשיש מחלוקת ביניהם" כלומר, שרק בעת שישראל שרויים בשלום ומציאותם היא אחת אז שורה שכינה ביניהם. והביאור, שכיון שכל המציאות של שכינה בעולם, הוא ע"י כנסת ישראל, וכנסת ישראל זה רק כאשר היא כגוף אחד, שכל אחד משלים זא"ז בתפקידו שלו, וכידוע בענין הדגלים שהיו במדבר.

ומזוסיף הגרי"ז ל' להביא לשון האריז"ל (ע"ה, ש"ג פ"ב) 'שאין צדיק אחד דומה לחבירו, וכן כאו"א מישראל שאין אחד דומה לחבירו, ולכל אחד יש ייעוד בתוך הגוף האחד של כנסת ישראל. ומביא עוד לדברי האריז"ל ש'נשמת ישראל חד', והביאור כידוע מהרמב"ן ומדברי הנפש החיים, שאדם הראשון נשמתו וגופו היו מזווכים, ורצונו הטבעי היה נמשך מעצמו אל הטוב, וכשחטא נכנסה זוהמא בגופו, וזהו היצר הרע המושך אל הרע. ואומות העולם הינם תוצאה של אותה זוהמא שנכנסה לאדם הראשון, והנשמה הזו של קודם החטא היא נשמת ישראל, שהתחלקה לשישים ריבוא נשמות, ולמליוני חלקי נשמות, וזה ביאורם 'נשמת ישראל חד', וזה ביאורם ז"ל, 'אתם קרוין אדם ואין אומות העולם קרויים אדם, כשכוונתם לאדם הראשון. וע"כ רק בכוחם של ישראל לתקן את חטא אדם הראשון, וזה רק בכוח של כל ישראל כאשר כל אחד ימלא את חלקו וייעודו, וכמשל איברי האדם בגוף האדם שרק בהשלמת כולם תועמד קומת אדם. וע"כ מנין בני ישראל נחשב למנין איכותי, ומנין אומות העולם אינו אלא מנין 'כמותי'.

וזהו המקום להביא את דברי הגרי"ז הוטנר ב'פחד יצחק', שמבאר שינוי הלשונות בדברי רש"י, דעה"פ 'ומצרים נוסע אחריהם', ביאר רש"י מהו לשון יחיד 'נוסע', 'בלב אחד כאיש אחד'. והנה גבי מעמד הר סיני כתב יחזקאל שם ישראל נגד ההר, וביאר רש"י 'כאיש אחד בלב אחד', ומדוע שינה הסדר, שגבי מצרים כתב, 'בלב אחד כאיש אחד', וגבי ישראל כתב 'כאיש אחד בלב אחד', ואמר הגרי"ז הוטנר כש"נ, כלל ישראל במהותם הם איש אחד, וכאשר רצונם אל הטוב מתוך זה יש להם לב אחד שהוא הרצון משותף, אך מצרים הם גופים נפרדים, ורק לעיתים משתווים רצונותיהם, ואז יש להם לב אחד' שהוא רצון משותף, ומתוך זה נעשה כאיש אחד לצורך שעה, אבל במהותם אינם איש אחד.

ומעתה נהדר לדברי הגרי"ז חבר ז"ל ליישב ולבאר מהותה של מצוות מחצית השקל ומנין בני ישראל, 'כי תשא' - וודאי שכאשר מונים את בני ישראל מנין איכותי יש בן נשיאות ורוממות, וכדברי הרמב"ן שם, שכל אחד מישראל כאשר נתן את מחצית השקל עבר מול פניו של משה רבינו, וגילה לו את יחודיותו ותפקידו בעולם, (וכדברי הגרי"א כמש"ל ט"ז ד', נביא רואה, שהיה מורה לכל אחד את תפקידו, יעו"ש באורך), ובכך היתה נשיאות ראש והתרוממות, וצירוף התרוממות הרוח של כל אחד מישראל מביא לידי נשיאות ראש

הטבע שלא שייך שני דברים הפוכים ושניהם נכונים, וזהו דבר הגורם לנגף, שהרי אין מזל לישראל, ואין חיותם אלא מהשראת השכינה שבתוכם, והיא אינה שורה אלא בקומה השלימה של השתלמות כל אחד מישראל.

ויבואו בזאת דברי המהר"ל (ע"ד הגמ' מכות כ"ב: - כמה טיפשי אני אינשי דקמו מקמי ס"ת, ולא קמו מקמי גברא רבא) שיש כח לת"ח לבאר פשט בתורה עצמה, וכל"ט מלקות, כיון שהם התורה בעצמה, והביאור הוא עפ"י דברי הגר"א ש"כתבם על לוח ליבך" (משלי ז' ג) זה ליבם של הת"ח, כיון שהת"ח מראה פנים בתורה, ופנים אלו נעשים לחלק ממנה, ובכך יש לו כח לפרש את התורה, ותלמידי ר"ע שלא כיבדו את דבריו של השני סברו שהשני אינו קלף של תורה שיוכל לחדש ולגלות פנים נוספות בתורה, ולא ידעו ולא יבינו שרק ע"י לבבות שונים יכול להתגלות כבוד התורה, ופגעו בכבוד התורה של רבם, בחלק שהוא גילה בעולם, ונהגו במהלך הפוך מרבם ר"ע. וע"כ התביעה עליהם היתה בימי הספירה, שאלו הימים בהם ישנה התפרדות של מ"ט ימים שונים שמתכללים לבסוף בני, ושער הג' הוא שער הכולל בתוכו מ"ט פנים, ואי"ז חיבור של מ"ט חלקים, אלא גוף אחד המורכב ממ"ט חלקים, וא"כ תורה שבע"פ הוא בחינה של מ"ט, וני זה אחר החזרת הדברים לשורשם, וא"כ אומר המהר"ל, שימי הספירה שענינם להראות כבוד התורה של מ"ט פנים שונות המתכללות כולם בני, וללמד שכולם מרועה אחד ניתנו, ותלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה, פגעו בכבוד הזה בדיוק המתגלה בימים אלו, וע"כ נפגעו בימים אלו, ודווקא בל"ב ימים הראשונים המכוונים בעיקרם לענין הכבוד, וזה עומק ביאור דברי המהר"ל.

מהותה של 'ספירת העומר'

ומעתה יש לחקור, 'ספירת העומר' האם היא מנין 'כמות' או 'איכות', והתשובה מנוסח הספירה 'היום חמשה ימים', מזה שייך 'חמש' היו צריכים לומר היום - היום הרביעי, ולא ארבעה ימים שמשמע שיש חיבור ושייכות ביניהם, ונוסח זה ללמדך בא שהמנין הוא מנין 'איכות', וכל יום שונה מחבירו במהותו ובעבודתו, וגילו לנו חכמי הסוד, שכל יום יש לו מהות שונה לחלוטין, ועבודה מיוחדת משלו, חסד, גבורה וכד'. וידועים דברי הזוה"ק (ח"ג, פרשת אמור, צ"ז ע"א, ע"ב) שימי הספירה מקבילים לימי הטהרה של הזבה, שבימים אלו נטהרים בני ישראל, ולכל יום ישנה מציאות אחרת וגילוי פנים אחר לגמרי, וזה מנין 'איכות' הנבנה מיום ליום, ושווה למנין שימונה האדם כמה אבנים ניבנו בקיר, שלושה ארבעה וכד', ובסוף הספירה מחזיקים מ"ט ימים שונים זה מזה, ובהתכללותם יחד עולים לדרגה אחרת, וזה היום החמישי.

ומבואר יבואר השייכות בין כבוד התורה לימים אלו, שהרי הספירה היא של כלל ישראל יחדיו, וביובל כיון שצריך מעשה של הציבור כולם, ב"ד עומדים במקום כלל ישראל (וכדברי הגרי"ז בהלכות כלי המקדש), ומאי שנא ספירת העומר שלא נעשה ע"י ב"ד הגדול אלא כאו"א סופר לבדו, מבואר ששונה היא ספירת העומר הצריכה ספירת כאו"א, שכל אחד הוא פרט בפני עצמו, והתיקון הוא ע"י ימים שונים וע"י אנשים שונים, והגילוי הוא ע"י חיבור של כל חלקי הכלל הגדול, וכולם סופרים מנין אחד, אבל לכ"א יש את החסד שלו ואת הגבורה שלו, וכשכולם מתאחדים נעשה לגוף אחד שלם, וזה כאיש אחד בלב אחד.

שרתה בה שכינה) (והארכנו בזה בשיעור בשבת חנוכה שכל זה נמסר לישראל - לדרוש את התורה בשלל אופנים, ועיין ב'לשם' ח"ב סימן י"א 'בית שני' שהאריך בזה, וע"ע להלן) ובשבירת הלוחות בטל כבוד התורה, וכשר"ע דרש כל קוץ וקוץ חזר החיבור של תורה שבע"פ לתורה שבכתב, וחזר הודה ויפיה של תורה. אומנם עיקר היופי של התורה הוא - וכפי שכתב הלשם שם - בריבוי הפנים השייכות להיאמר בכיבור דברי תורה, וכדברי הריטב"א (עירובין נ"ד), שהראה לו הקב"ה למשה מ"ט פנים לטהר ומ"ט פנים לטמא, והכל מרועה אחד ניתנו. ורק בהלכה ההכרעה היא כהסכמת חכמי ישראל, אבל באמת כל הפנים אמת הם. ובה שונה היא חכמת התורה מחכמת הטבע ששם אין דבר שהוא גם עגול וגם מרובע, שבטבע במצב של הסתר יש גבול ומידה, ורק התורה שהיא אלוקית למעלה מן הטבע, אין סוף, וזה כבוד התורה הגדול ביותר, וזה רק בתורה שבע"פ שכוללת את כל הפנים, שהרי בתורה שבכתב חזר הקרב יומת ואין גילוי אחר, וידועים דברי הרמב"ן שאין בתורה ראייה גמורה כחכמת התשבורת, וביאר הגר"י הוטנר שזה למעלתה של תורה, שאין גבול וסוף, ותלוי באובנתא דליבא של הת"ח, שע"י עמל התורה נעשה לבו של הת"ח לחלק מן התורה, להיות האמצעי שהקב"ה מגלה על ידו את התורה, ע"י שמתגלים פנים נוספות שכולם אמת.

ובתפילה אנו מבקשים ו'תן חלקנו בתורתך', וביאר האריז"ל, שאנו מבקשים ממנו ליתן ולגלות לנו החלק המועתד להתגלות על ידינו. והרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, חקור דין, ח"ב פט"ו) פירש שהחלק עליו יגענו וחידישנו יהפך להיות חלק מהתורה, ואי"ז סתירה ומחלוקת, ודבר אחד הוא וכדברי השב שמעתתא (הקדמה) שת"ח שעמל בטהרת הלב אף שלא כיוון לאמת, נעשה לחלק מהתורה, ושניהם אמת, ובי' פירושים אלו הם ב' פנים למטבע אחד. נמצא שר"ע שהוא יסוד התורה שבע"פ, ונתגלה על ידו ריבוי הגוונים בתורה המתגלה ע"י התלמידי חכמים העמלים בה, ור"ע כולל את הפנים כולם ומחבר אותם לתורה שבכתב, ושם הכל מתאחד, שהרי כתב יש כתב אחד, וכשהראיה מזוככת רואים איך הכתב נבנה ממ"ט פנים לטהר ולטמא, ונעשים כולם לכלל אחד והתאחדות אחת מוחלטת, וכבוד התורה הוא בתרתי, מריבוי הפרטים והגוונים והיפוכם, וזה שהכל נעשה לכלל אחד ושורש אחד, כולם מרועה אחד ניתנו. וזה ביאור דברי הגמ', משמת ר"ע בטל כבוד התורה.

ומעתה יש בידנו פתח להבין דברי הגמ' ביבמות הנ"ל, וכביאור המהר"ל, שעל תלמידי ר"ע היה מוטל להמשיך את החלק הזה בגילוי יופיה של תורה שבע"פ, ובכך שאין פרצופיהן ודיעותיהן שווים הוא הגורם להוסיף ריבוי הגוונים והפנים שבתורה, וכבוד התורה שבהם יתגלה, אבל לזה נצרך תנאי של מנין 'איכותי', שיהיו מכירים בכך שיש לכ"א את חלקו בתורה ושונה הוא מחלקו של האחר, ואם זה נכון ביחס לכלל ישראל ק"ו הוא ביחס למוסרי התורה, ועליהם היה מוטל לנהוג כב"ש וב"ה שהיו שונים זה דברי זה, שראו בריבוי הפנים שבתורה את כבוד התורה, ושהכל מתחבר לגוף אחד, ורק להלכה מכריעים לפי דעתנו, ולהכיר בכך שיש מהלך של מנין 'איכותי', שהצטרפות כולם נבנית שלמות בגילוי יופיה של תורה, אולם בכך שאין נוהגין כבוד זב"ז, מראים שדעתו של השני אינו תורה, ולא זילולו בתורה שהרי את תורת עצמם כיבדו, ורק את תורתו של השני לא כיבדו ומפני שסברו שזה אינו תורה, וא"כ לדעתם מנין בני ישראל הוא מנין 'כמותי', וכחכמת

ע"כ ציוונו הקב"ה לאכול מצה לרפאותינו מתאוותינו. ואומר, שכ"ה לעתיד לבוא, לא רעב ללחם וכד' כיון שיאכלו מצה ויתחפכו כל התשוקות. ע"כ.

וּרְפִי"ז י"ל, שלכך מתחילים לספור רק אחרי ליל הסדר, שרק לאחר שאכלו מצות, ונרפאו מהתשוקות החומריות, מיד עלה בליבם הרצון והחפץ לקבל תורה, ע"כ מתחילים לספור הימים לקבלתה. וזהו כוחה של המצה, והממשיך של הכח הזה הוא העומר, וכדברי החת"ס שבכח העומר להפוך את התבואה שבא"י למן, וזה נעשה ע"י התנופה שמעלה את התבואה של א"י לשמים משם ירד המן, וזה המושך של כח המצה. וקרוב העומר הוא נותן את האפשרות לספור הימים לקבלת התורה, שהוא בונה וממשיך את האפשרות לציפייה לקבלת התורה בכך שמתקן את התבואה שהופכת את התאוות, וע"כ סופרים לעומר 'מנין איכותי', שבכך בונים קומה שלימה.

אז"ל דבר זה צ"ב, מהו אותו 'רצעפאט' שישנו במצה ובמן שהוא המרפא את האדם מאותם תשוקות חומריות, ומושך את רצונותיו לקבל תורה.

מהותו של הקרבן העומר

ובביאור דברי החת"ס, שבהנפת העומר מעלים את התבואה של כל א"י לדרגה של מן היורד מן השמים, ובפשטות הנראית לנו יש לחם מן הארץ והוא היוצא מן התבואה, ויש לחם מן השמים שהוא מן, ורחוקים זמ"ז, כידוע דברי הרמב"ן (שמות ט"ו, ו) שלא היה במן, האם מברכים מוציא לחם או המוציא, עבר או עתיד, (וכ"ה בגמ' ברכות אלא שבמדרש הוא באורך) וביאר התורת חיים (סנהדרין דף ע':) דמ"ד המוציא לעתיד לבוא, כיון שכעת הלחם יוצא ע"י היגיעה, ואין הברכה אלא על העתיד, שתוציא הארץ גלוסקאות, ומ"ד 'מוציא' לשון עבר, כיון שהיה כן באדם הראשון קודם החטא, שהוציאה הארץ גלוסקאות. ומקורו ברור, שהרי קודם החטא לא היה הקללה של 'ביזעת כפיד תאכל לחם', וא"כ נמצא שהמרחק בין הלחמים לא קיים, שהרי גם הלחם מן הארץ המקורי הוא בדרגה של המן וכהלחם מן השמים, אלא שגרם חטא, וא"כ ישנה הבנה שהחטא של אדם הראשון הוא הגורם לירידת דרגתו של הלחם, ויבואר בזה התיקון של קרבן העומר שהוא לעלות את לחם הארץ אל השמים לדרגתו המקורית, וביתר דיוק להוריד את השמים אל הארץ, ולהראות מלכות ה' בכל דבר שבארץ, וכפי שיבואר בע"ה. (ווכדברי הקאצקער' השמים שמים לה', והארץ ניתנה לבני אדם' להפוך גם אותם לשמים...).

והנה כתבו רבותינו הרמח"ל (תקט"ו תפילות, תפילה ואתחנן, ועוד) והגר"א זיע"א, שהאכילה של אדם הראשון מעץ החיים היתה מולידה תאוה לתורה בהכרח, (עץ החיים הוא התורה, אשר תוליד בהכרח אהבה ותשוקה לתורה, בשם הגר"א) אולם האכילה מעץ הדעת תלויה בכוונת האדם ומעשהו, אם עשה ע"י ציווי ה' או שעשה מתוך חטא, ואדם הראשון שנצטווה לאכול מעץ החיים שמתאימה לטבעו, והוא אכל מעץ הדעת ע"י חטא נכנסה בו זוהמא, ונולדה בו התשוקה לרע, וירד כל העולם ממדרגתו ע"י מעשהו זה. ופליגי אמוראי בגמ' מהו עץ הדעת, ולמ"ד חיטה היה הנה קודם החטא הצמיח גלוסקאות, ועכשיו 'ביזעת אפיד תאכל

וע"כ התביעה על תלמידי ר"ע היתה בימי הספירה, כיון שזו מהותם של הימים האלו, שכאו"א יספור בפני עצמו לי דעתו ושורשי נשמתו, וכולם יחד כאחד מתחברים.

המשך מהותה של הספירה ושייכותה לעומר

וספירה זו או סופרים לעומר, והשייכות של כל זה לקרבן העומר, י"ל, ובהקדם דברי המדרש (פרשת אמור, פרשה כ"ח פסקה ג') "אמר רבי ברכיה, אמר הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור להם לישראל כשהייתי נותן לכם את המן הייתי נותן עומר לכל אחד ואחד מכם, הה"ד (שמות טו) עומר לגלגולת, ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר אין לי אלא עומר אחד מכולכם..." ובפשטו מציאנו שייכות שבקרוב העומר היתה התכללות של שישים ריבוא כאחד, אולם הדברים עמוקים, וצ"ב.

וענין הספירה בפשוטו, ביאר החינוך (מצוה ש"ו) "להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא", ורואים שזה תנאי לעיכובא בקבלת התורה, ומאמרם ז"ל "כתר תורה מונח בקרן זוית, וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול" מבואר באבות דר"נ (פרק מ"א) כל הרוצה ליטול זה עמלה של תורה, ולא כפי שמשמע בפשטו שלא צריך שום תנאי לקבלת התורה, אלא צריך תנאי אחד והוא 'רוצה', ורצונו מתגלה ע"י עמלו בתורה.

והנה כיון שמיד למחרת הפסח מתחיל האדם לספור הימים לקבלת התורה, מתוך השתוקקות וחפץ לבו לקבלה, יש להבין הרי גם חודש קודם הפסח יודע הוא שעתיד לבוא אותו יום בו מעותד הוא לקבל תורה, וא"כ מדוע מתחיל לספור רק ממחרת הפסח, ואין חפץ והשתוקקות בלבו כבר קודם לספור הימים לקבלתה. ודבר זה מראה שאכן רק ממחרת הפסח נכנסה בלב אותה השתוקקות וחפץ לקבל תורה, וצ"ב מה השייכות בין הפסח להשתוקקות לקבלת התורה.

ואמר רבי יוסף ג'קטיליא (ביאור על ההגדה של פסח, מהראשונים המקובלים, חבר הרמב"ן, בעמח"ס 'שערי אורה') שהסגולה של המן שאכלו ישראל במדבר, 'לחם אבירים אכל איש' שהפך את התאוות החומריות שבלב האדם לתשוקה לתורה, (ונמצא זה ג"כ בהקדמת השב שמעתא בשם המגיד לבי, וז"ל, "כי המן בא משר התורה והוא לחם אבירים שמלאכי השרת נזונין. שוב לא היה להם שום נטיה ותאוה חומרית, רק תקוע היה בלבם אהבת התורה והמצות, וזה נשאר לדורות למשכילים, אשר עליהם נאמר אדם כי ימות באהל. וידוע המעשה שהחזו"א אמר שה'קצות' לא הרגיש טעם בקוגל, והחזו"א אמר בדווקא את הש"ש ולא שאר רבותינו - כיון שהוא כתב כן בהקדמה שנוהג דבר זה לדורות למשכילים, ומנא ידע, ומוכרח שהרגיש כן...) וכותב שם הר"י, שהמצה זה לחמא דאסוותא, ושכוחו לרפאות את האדם, ולהפוך את התאוות של האדם לתשוקה לתורה, ומוכיח כן מהגמ', ששואלת על אכילת המן שאכלו 04 שנמנה עם הימים שמיציאת מצרים, ולכאורה בימים שאכלו מצות לא אכלו מן, ואי"ז ארבעים שנה, ועונה הגמ', שטעמו במצה טעם מן, ומבאר, שטעמו במצה טעם מן שבכוחו לרפאות את תאוות האדם. והמהלך הוא, שכיון שבנ"י צריכים לקבל תורה, ואין קבלת התורה כ"א מתוך תשוקה ורצון לקבלה,

למסכת פסחים, תו"א ז) בשם העקידה, שהעולם נברא פעמיים, בתשרי נברא מסדר מערכות הטבע, (עולם לשון העלם, כ"כ רבינו בחי בכ"מ, ובשמות פ"ג י"ט) כלומר, לתת בחירה לברואים, ולהראות שיש כח הטבע, אולם הושלם העולם ביציאת מצרים שגמרה היה במתן תורה, שאז קרע שבעה רקיעים, ונתבטלה הבחירה.

וידועים דברי הרמב"ן עה"פ ו'שמי הויה לא נודעת להם' (ריש פר' וארא), ששם הויה זה מרמז על הנהגה למעלה מהטבע, ושם אדנות היא הנהגה שאמר די לעולם, שזו הנהגה של בריאת העולם. ולאבות היתה הנהגה של הבריאה הראשונה שהיא מתחילה ביבראשית ברא אלוקים, וזוהי הנהגה של טבע והסתר, אבל ביציאת מצרים היה מהלך של גילוי שכינה למעלה מהטבע (וה'שפת אמת' (הרבה מקומות ראה בפר' בא תרל"ט, ולשבת הגדול תרמ"א) מביא שבעשר המכות התהפכו העשרה מאמרות שבהם נברא העולם לעשרת הדיברות, ועיקרו מהזוה"ק, ו'אמירה' זה בלחש ובלב וזו היתה הנהגת השי"ת בבריאת העולם, אולם 'דיבור' הוא קשה ובקול, והגילוי של השי"ת בעולם נעשה בעשר המכות)

עב"פ, עלה לנו שבתשרי העולם נברא פעם ראשונה בהנהגה של הסתר פנים, ובניסן נברא העולם פעם שנייה, ותחילת ציווי ה' לישראל הוא ב'החודש הזה לכם' שמשם התחיל התהליך של יציאת מצרים, (וזו הבריאה העיקרית), וכמוש"נ ב'שפת אמת' שדרך עשרת המכות נהפכו המאמרות לדיברות.

והנה לכאורה תירוצי התוס' (שעלה בתשרי ונברא בניסן) והשל"ה (הנהגה של דין טבע והסתר, והנהגה של רחמים וגילוי) לא עוילם בקנה אחד, אולם נראה שהם הם הדברים, ובהקדם דברי אדונינו הגר"א ז"ל (יעו"א אדרת אליהו בראשית א' א) שמבאר דברי חז"ל שמתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין וראה שאין העולם מתקיים ושיתף דין עם רחמים. ומבאר, 'עלה במחשבה' זה בתשרי, שהרי ימות הגשמים הם ימי דין, שהגשמים תלויים במעשיהם של ישראל, וישראל תלויים במשפט, וזה הנהגת הדין, ובניסן נברא פירוש ששיתף רחמים בדין, ושיתף שם הויה לשם אדנות - דין, וניסן הם ימות החמה (שהרי אור החמה מרמז למידת הרחמים, ואכמ"ל) וע"כ ר"א שהוא מתלמידי ב"ש ששורשם במידת הדין - ביאר שהעולם נברא בתשרי, אולם ר"י שהוא מתלמידי ב"ה ששורשם ממידת הרחמים ביאר שנברא בניסן. ע"כ תו"ד הגר"א.

נמצא לדברי הגר"א, דתשובת התוס' ודברי השל"ה בשם העקידה הם מילים נרדפות, שבריאה של מערכת הטבע והדין זה במחשבה, אבל בניסן שהצטרף שם הויה ביאורו ששיתף רחמים לדין.

ובכך נתבארו דברי הילקוט בשם 'אותיות דר"ע', שקיבלה האות א' תמורה כנגד מה שלא נברא בה העולם, בכך שמתחילים בה את הבריאה השניה שהיא העיקרית - 'אנכי ה' אלוך'.

הנהגת ה'ייחוד' וה'שניות' וזמן התגלות ה'הויה'

והנה ביאר רבי אייזיק חבר ז"ל, שהעולם מתחיל ב- ב' בראשית - ענינו השניות, כלומר, התורה בסיום היום הראשון כתבה 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' ולא 'יום הראשון' כבשאר הימים, והוא מפני שרק ביום הראשון היה הקב"ה יחידי בעולמו אף בהתגלותו בעולם, כיון שביום השני כבר הבדיל בין המים העליונים לתחתונים, שמרומזים כנגד הנהגה העליונה הניסית לתחתונה הטבעית. (ומטעם זה ביאר רבינו בחי טענת המים התחתונים על כך

לחם' ונמצא שהעומר שענינו תיקון חטאו של אדם הראשון, תפקידו הוא להעלות את התבואה של א"י לשמים, לתיקונם, ובכך ניתקן חטא אדם הראשון. וע"ע להלן.

וכתב השל"ה, שענין אכילת מצה וד' כוסות, נעשים כולם ע"י הפה, והוסיף רבי צדוק הכהן (פרי צדיק' לחג הפסח, אות א', ועיי"ש עוד בהמשך) אף סיפור יציאת מצרים, ונעשים בשני התפקידים של הפה שזהו הדיבור והאכילה. וביאר, שכיון שענינם הוא לתקן חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת, ויש מחלוקת מה היה אותו העץ האם היה גפן או חיטה, ע"כ מקיימים מצוות בגפן ובחיטה שזה ד' כוסות ומצה לתקן את אותו החטא. ע"כ.

ול"א ביאר לן היאך מתקנים הם.

והנה עלתה בידינו עד כה, שאכילת המצה שזהו תחילת התיקון, הופכת את התשוקות לרוחניות, ומתקנת את התשוקות שהפכם אדם הראשון. ומהות המצות זה כעץ החיים (כ"כ רבי צדוק בספריו 'שעת האוכל' ו'קדושת השבת') והשורש הוא באכילת המצה בפסח, והמשך תפקיד המצה נעשה במדבר במן, ולדורות בקרבן העומר, שהוא המשיכו של המן, שתפקידו הוא תיקון לחם הארץ, וזוהי התשתית להתחיל את ספירת הימים לקבלת התורה, שאחר שטבעו של האדם שואף לתורה, מתחילה עבודתו של האדם.

ול"א נתבאר לנו עד כה, מהי הצורה שבה מתקנים המצה והמן את חטא אדם הראשון, והיאך הופכים את התאוות לתשוקות רוחניות. עוד נתבאר, שיש ב' מצוות ספירה שעיקרם מן התורה, ספירת העומר ויובלות. והובא עוד בשם הזוה"ק והאר"ז ל' י"ש' גימטריא עמר, ור"ת של יובל ושמיטין, וצ"ב מהו הסוד של י"ש. ולבסוף הובאו דברי רבי צדוק, שיש ב' מצוות בפה בליל הסדר פסח ומצה ויש מצוות הסיפור, וכל המצוות הם בפה, ומהו הסוד הטמון בדברי רבותינו נ"ע.

מערכת הזמן של בני ישראל וצורת הנהגתם

הנה רואים אנו כי המועד של שבועות חלוק משאר המועדות, בכך שאין לו תאריך קבוע בחודש, פעמים בה' ופעמים בו' או בז', ומיתלי תליא האם אייר מלא או חסר, ובמעשיהם של חכמי ישראל. (בשיעורים בשנים קודמות נתבאר שהצדוקים כפרו בתיקון המיוחד של ספירת העומר, כיון שזה תלוי במעשיהם של חכמי ישראל בקידוש הלבנה, ולזה התנגדו, ואכמ"ל).

ו"ש בזה עומק נפלא, הנה רש"י הראשון בתורה"ק, כותב למה התחילה תורה ביבראשית' ולא בהחודש הזה לכם. וכתב, 'כח מעשיו הגיד לעמו' שאם יאמרו הגויים וכו'. ובדברי חז"ל אנו מוצאים שישנם שתי התחלות לתורה, 'בראשית' ו'החודש הזה לכם', ראשונה מצינו כזאת, במדרש (ילקוט בראשית א' א'. והמקור הוא ממדרש 'אותיות דר"ע') שאות א' התלוננה לפני הקב"ה שלא פתח בה ולא בה ברא את העולם, ואמר לה שיפתח בה בעשרת הדיברות 'אנכי'. וצ"ב מה ענה בזה, הרי היא התלוננה שלא פתח בה את התורה ולא ברא את העולם על ידה. ומבואר שיש ב' בריות לעולם, וכשי"ת.

עוד מצינו, בדברי התוס' (ראש השנה כ"ז ע"א), אהא דפליגי ר"א ור"י האם בניסן נברא העולם או בתשרי, והקשו תוס', הא אמרינן 'היום הרת עולם', ומאי דך לגבי התקופות פסקינן כרבי יהושע. וכתבו, שבתשרי עלה במחשבה, ובניסן נברא. וכתב השל"ה (הגהות

הבריאה הראשונה שהשי"ת ברא בעוה"ז, ולעתיד לבוא לא יהיה כלל זמן וזהו 'נצח נצחים', וזה משל לשאור שהוא יצר הרע, לחובתינו בהאי עלמא לשלוט על טבעי החומר ותשוקותיו, להורות על ההתרוממות מעל הכח החומרי, ולהתנתק התנתקות מוחלטת אפילו מהחומר הדק ביותר שהוא הזמן, וזה שלימות ההתעלות של האדם, שהיא היציאה מעכירות החומר.

ולפי"ז יבואר היטב בס"ד, דכיון דלימדונו רבותינו שבבריאה הראשונה של העולם, דבר ראשון נברא הזמן, כ"ה אף בבריאה השניה של העולם שהיא התהוות בני"ה היצירה הראשונה היא הזמן, וזה החודש הזה לכם, לבני ישראל ישנו זמן שונה משל אומות העולם. והביאור, שהרי למלכי אומות העולם מונין מתשרי, כיון שלאומות העולם מערכת הזמן זה מהבריאה שנוצרה בתשרי, שזהו הנהגת הטבע, ואין הזמן אלא מנין 'כמותי'. אולם למלכי ישראל מונין מניסן, ואי"ז דבר מיקרי שכך קרה שמונין מניסן, אלא זה מערכת זמן חדשה שנוצרה ביציאת מצרים, שהרי כל מהותינו היא להיות מרכבתו של הקב"ה לגילוי ייחודו בעולמו, וממילא מערכת הזמן שלנו מתחלת בניסן שבוה הזמן החל גילוי השי"ת בעולם וגילוי שם הויה.

ובזה נתבונן בהבחנה נפלאה בדבר שקיים רק בחג השבועות, שזמנו מיתלי במנין בני ישראל ולא בזמן קבוע, שהרי זמנו של חג השבועות הוא חמישים יום מפסח, ותלוי אם יעברו חכמי ישראל את החודש או לא. וזהו זמן שתלוי באות א' - שזוהי הבריאה שהיא מעל גרי הטבע ולא כפופה לא לשמש ולא לירח (ואף שקידוש החודש תלוי בראיית הירח, הא אף קידשו בטעות בשוגג או אפי' במזיד, קידושם קדוש. וידועים דברי האור החיים בפרשת בשלח, עה"פ וישב הים לאיתנו - לתנאו, שכל בריאת העולם היא בתנאי להימסר לעמלי התורה, וע"כ רק על קריעת ים סוף עושים 'שביעית של פסח' ולא על קריעת הנהר ע"י רפ"י שהרי שם היה זה אחר מתן תורה, ואין בזה מן החידוש או הנס) וזה מפני שהתורה כשהיא בשיא השלימות היא למעלה מכל טבע, וכפופה רק למנין בני ישראל.

ערה בדינו, שאומות העולם שהם המנין היכמותי, תוצאת הזוהמא שנכנסה באדם הראשון, הם בזמן שהוא מסדר הטבע, אך אצל ישראל יש מנין אחד והוא 'מנין איכותי', וע"כ אף הזמן הוא למעלה מכל הזמנים, שהוא המנין האיכותי לייחוד המוחלט של הנ', ובה נשלם תהליך ההתנתקות מחומר העולם הזה. ובה נתבאר לך עומק הדברים בכך שנמסרה הספירה לישראל דרך החכמים, המקדשים החודש, ודרשו 'ממחרת השבת' זה ממחרת היו"ט ובתורה שבעל פה, כיון שע"י הספירה מתגלה הזמן של שבועות, וזה רק כאשר קובעים את הזמן מתוך הלב של הכלל ישראל, כאשר הם באיחוד כימנין איכותי, ובקומה השלימה של כנסת ישראל, שרק אז הם מעל הטבע ולא שייכים למערכת של שמש וירח, וזה ניתן רק כאשר כל אחד מישראל הוא כקלף של ס"ת, שזה התגלה בתורה שבע"פ. וע"כ אף שבי"ד הגדול סופרים ליובל, מ"מ הגילוי של ספירת העומר הוא ע"י כאו"א, ונלמד בתורה שבע"פ וע"י חכמי ישראל.

וברשם (שערי הלשם, ח"ב, סימן י"א, 'בית שני') ביאר לפי דברי ה'היכלות דרבי ישמעאל הנ"ל, מדוע הניסים שהיו בזמן אליהו עשו רעש גדול, וכן תחיית המתים ע"י אלישע, ואילו אצל ריב"ז אמר 'ודע אני שקטן שבכם מחיה מתים' (ע"ז י), וביאר, שככל שגדל ריבוי כבוד התורה ע"י חכמי ישראל הטבע נכפף יותר

שהורידים הקב"ה ללמטה). וכמו"כ ביום השני נבראו המלאכים שהם היוו את הבסיס לעבוד ע"ז, וכדברי הרמב"ן (במדבר י"א ט"ז, וראה עוד בדברים י"ח ט) שלכל אומה יש את המלאך שלה שדרכו מושפע השפע אליה, וזה שבעים ארצות שמעליהם שבעים שרים העליונים, ורמוז בזה גודל ריחוקם ממקור השפע, אך על ישראל נאמר 'אני ולא מלאך' (מהר"ל, רשב"א) שכלל ישראל לא מונהגים ע"י הסתר ושליח, אלא הויה בגילוי, וכ"כ הגר"א ביאדרת אליהו, עה"פ 'הנה מלאכי ילך לפניך', מלאכים לשון שליחים, הסתר פנים, וזו הטעות של הע"ז שחשבו שהמלאכים הם מקור השפע, ועבדו להם, כך מבאר הרמב"ן שע"כ אומות העולם עובדים את המלאך שלהם.

בן מבאר שביום השני נוצרה הטעות של שניות, כלומר, ההסתר על האחד יחיד ומיוחד, הסתרה על הגילוי והייחוד הגמור, והיום השני נותן מקום לטעות ולשניות, כל זה בבריאת העולם, אבל בזמן שמתגלה הטעות וכמו במעמד הר סיני, וכ"ה לעתיד לבוא שיגלה הקב"ה האור שגנזו לצדיקים, וזהו ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ואמרו חז"ל 'בעולם הזה, לא כשם שאני נכתב, הקריאה באדנות והכתיבה בהויה, אבל לעתיד לבוא באותו שם שאני נכתבו בו אני נקרא', שהשם מהותו גילוי, ובעולם הזה הגילוי הוא של אדנות דין וטבע, אבל לעתיד לבוא יהיה הגילוי של שם הויה, וייחוד שמו בעולם.

וממשיך רבי אייזיק, שהעולם נברא בב' - בשניות, ונותן את האפשרות לקצץ בנטיעות (פירוש, להפריד את העולם משורשו, מיסודו, כאילו שחתכו ענפיו) וע"כ העולם התחיל בב', ואז היתה הבריאה הראשונה של העולם והמשניות, וע"ז הגיע האלף בתלונה שצריך להתחיל את העולם בהנהגת הייחוד, לא בהנהגת המשפט, וע"ז אומר הקב"ה שהעולם נברא בשניות, כדי לאפשר בחירה, וכדברי הרמח"ל שגילוי השלם של האמת הוא רק כאשר העלו את כל האפשרויות האחרות ונסתרו, בכך יש תיקון השלם, וע"כ נברא העולם בב' כדי שאנשים יעלו את כל האפשרויות ויתבטלו, וזה העומק בדברי הזוה"ק (ח"א ל"ב). דליכא נהורא כנהורא שבא מתוך החשיכה, וכדברי הרמח"ל שהשלימות היא רק לאחר שהיה חושך והואר, וזו השלימות וגמר הבריאה שהיה ב'אנכי' שמתחיל באלף, והיא הנהגת הייחוד ושם הויה.

ובתורה הקדו' נמצא דבר נפלא, שכל המהלך של קבלת התורה שהתחיל ביציאת מצרים ועשר המכות, נפתח ב'החודש הזה לכם' - מצוות קידוש החודש, והדבר ניתן לידרש, במה מהווה מצוה זו דפתחה והקדמה ליציאת מצרים ולהתהוותו של עם ישראל. (עיי' ברמב"ן שם שמבאר השייכו בין הפרשיות, אולם לא נתבאר הטעם דהוי כפתחה)

השליטה על החומר ביציאת מצרים

ונראה, ובהקדם דברי הגר"י הוטר ז"ל שמבאר ענין הזריזות שהצריכה התורה באפיית המצות, והשייכות של זריזות זו לזריזות האמורה ביציאת מצרים. וביאר, שענין מצה היא התעלות מעל טבעי החומר, שהרי טבע החומר הוא שהשאור שבעיסה גורם לתפיחתו, ובאפיית המצה אנו כביכול שולטים על החומר. וכדברי המהר"ל (עיי' ספר 'דברי נגידיים' עמ' ק"ט) והגר"א (ריש אדרת אליהו) שכתבו, שהבריאה החומרית הדקה ביותר זה הזמן, וזו

ה'לשון' ותפקידה בגילוי השי"ת בעולם

כפשטו' אנו מבינים ענינו של סיפור יציאת מצרים, שהיות והקב"ה הוציאנו במצרים, צריך להודות ולשבח, כדי שנידע ונכיר חובתינו לעובדו. אולם בפסוק כתוב לא כך, "בא אל פרעה...למען תספר באוזני בנך וכן בנך", כלומר, שתכלית היציאה היה כדי שנספר לבנינו שהקב"ה הוציא אותנו ע"י ניסים, וזה פלא להבין ענינה של תכלית זו, מה ענין יש ב'סיפור' בפני עצמו.

והנה ידועים דברי האריז"ל (פרי עץ חיים, שער מקרא קודש, פ"ד) שכתב 'פסח' לשון 'פה - סח', שהמצווה בפסח היא 'למען תספר'. והביאור נראה, ובהקדם דברי השפת אמת (ויקרא, לפסח, תרנ"ח) שכתב דבעת שנתבונן נראה שישנה הדגשה ביציאת מצרים על הלשון 'בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לוועז' - מעם שמדבר לשון עם זר, וצריך להבין מה החשיבות בזה. ונראה, ובהקדם דברי סידור 'שי"ח יצחק' שמפרש דבר התפילה 'אתה בחרתנו כנגד ג' הרגלים, פסח - אתה בחרתנו, שבועות - אהבת אותנו ע"י התורה, סוכות - ורצית בנו, ריצי אחר המחילה. ונראה להמשיך עוד, 'ורוממתנו מכל הלשונות - כנגד פסח, וקדשתנו במצותיך - שבועות, וקרבתנו מלכנו לעבודתך - סוכות, כידוע ענין השמחה והישיבה בסוכה, ואכמ"ל. עכ"פ חזי' שוב הקשר של ענין ה'לשון' לפסח. וצ"ב.

ואפ"ר, עפ"י דברי הפרקי דר"א (פרק כ"ד) שהחל מאדם הראשון דיברו לשון הקודש, עד דור הפלגה שאז בלבד הקב"ה את לשונם לשבעים לשון, והופצו לשבעים אומות. וידוע יסוד המהר"ל (חידושי אגדות, סוטה ל"ג) לבאר האי דינא האמור בקר"ש שיוצאים בכל לשון שקוראים רק מי שמבין את הלשון ההיא, ובלשון הקודש יוצא גם מי שלא מבין (והגר"ז ריש נזיר ביאר, שבלשון הקודש יוצא כיון שאמר הפרשה ככתבתה, אולם בשאר לשונות צריך להיות שייך למה שאומר, וזה רק כשמבין) וביאר המהר"ל, שבשאר לשונות השפה זה ענין 'הסכמי', שכך הסכימו ביניהם בני האדם לדבר, וע"כ מי שלא מבין לא שייך להאי לשון, אולם בלשון הקודש זה 'לשון בעצם'. פירוש לפירושו, הנה הטעם שנקראת האי לשון 'הקודש' כתב הר"מ ב'מורה' (ח"ג פ"ח) כיון שאין בה לשונות של גנאי. והביא הרמב"ן (שמות ל"י"ג) טעם אחר, והוא מפני שהתורה והנביאים ניתנו בלשון הזה. והביא השל"ה לדברי חכמי הסוד, שהטעם שנקרא לשון 'הקודש' מפני שבכל חפץ יש הנקודה הפנימית (השמינית, יתר מהשבע הנ"ל) שנקראת 'היכל הקודש' (ראה רבינו בחיי דברים י"ג ט"ו, אדרת אליהו במדבר כ"א י"ט). והטעם שנקראת כן, שהרי סדר התהוותם של כל העולמות היה בדיבור פי ה', וכיון שאיסתכל באורייתא וברא עלמא, א"כ מאמרות אלו שכתובות בתורה (שבהם ברא את הכל) כוללות את כל מציאות הבריאה על כל פרטיהם, וכל נברא בעולם חיותו היא ממוצא פי ה' המחיהו, ו'לשון הקודש' מבטא את 'היכל הקודש', כלומר, את אותו מוצא פי ה' שמחיה את אותה מציאות בעולם, והאותיות ש' ו ל ח הן מבטאות בצירופם את האותיות שמהווים ומחיים את השולחן בכל רגע, וע"כ לשון זו נקראת 'קודש' כיון ש'תופסת' את נקודת הקדושה - היכל הקודש שבכל חפץ. ודברי השל"ה האלו הם ביאור והשתלשלות מדברי רבנו קמאי, שכיון שבלשון זה מתקיים כל העולם ע"כ ניתנה התורה בלשון הזה, ומשו"ה לשון זו מרוממת מלשונות של גנאי.

וב"ב ב'מוגן אברהם' (או"ח סימן ו') בשם האריז"ל (ספר הליקוטם, עקב, פ"ח) עה"פ 'כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם' שהאדם

אליהם, וע"כ בזמן בית שני שהיה עיקר גילוייה של תורה וכנ"ל, ע"כ היתה תחיית המתים לתנאים קלה בעיניהם.

ואין זמני המועדים לבדם מסור לחכמי ישראל שמקדשים עפ"י הראייה, (אבל אם לא נראה אין ר"ח, אף שיכול להיות שנראה ר"ח ולא העידו, ואתם אפילו ושוגגין ואפילו מזידין וכד') אלא אף הטבע עצמו כפוף לחכמי ישראל וכדברי הירושלמי (כתובות ד.) בתולה בת שלוש שנים אין בתולה חוזרין, ואילו עיברו בי"ד את השנה בתולה חוזרין. והטעם הוא כש"נ, שממשלת הטבע היא תחת חכמי ישראל, שהרי הזמן הוא היסוד והשורש לכל מערכת הבריאה, וא"כ כשמסרו את מימד הזמן ממימלא ניתנה השליטה על כל מערכת הזמן, ומסירה זו היתה מיד בזמן יציאת מצרים, שיוצאים מהמצר ים (מצרים) שהם החמישים שערים של הטומאה והחומר, שמה שעברו את הים - הוא מכח 'החודש הזה לכם', שכל כוחות הטבע נמסרו לישראל, וע"כ יוצאים מהמצר שהוא ממשלת החומר, אולם השלימות זה בשבועות שאין כלל זמן אלא רק כוחה של תורה.

ורואים אנו שכל ה'מ"ט' (94) שערים ועולמות משתלבים לייחוד אחד של הני, שהרי עה"ת נאמר 'ארוכה מארץ מידה ורחבה מגני ים', 'מידה' בגימריא מ"ט, 'ים' בגימ' ג' חמישים, 'ארץ' זה עולם הזה, 'ים' זה עולם הבא. והנה יסד המהר"ל (בהרבה מקומות, ראה 'גבורות ה' פרק מ"ז, וביאורי אגדות גיטין פרק הניזקין) ש'שבע' זה בתוך מערכת הטבע, רמז לששה קצוות, ד' רוחות, מעלה ומטה, ואמצע) שמיני זה מעל הטבע, וזה ביאור המושג 'מ"ט' שהוא שבע כפול שבע, ונ' זה השמיני, שהוא מעל הטבע, ונתבאר בעבר שע"כ שבע מצוות בני נח הם בדווקא שבע שהרי אין מטרתם אלא ליישוב העולם (וע"כ בן נח נהרג בכל עבירה, כיון שאינו ממקימי העולם ומהישוב, ואין לו זכות חיים, וכש"נ במק"א באורך) ואין להם את הסגולה הפנימית של כל דבר שכוחו הוא מהתורה וכדלקמן, משא"כ אצל ישראל שזכו למצות המילה ביום השמיני, ושקיבלו את התורה בשבועות שהוא ביום הני, וע"כ גם פרק קי"ט שבתהילים הנאמר בשבח התורה מיוסד על 'תמניא אפיין' שמונה פסוקים מכל אות, וכמו"כ בתהילים (י"ט, 'השמים מספרים כבוד אל') העוסק במעשי ובברואי השי"ת בטבע, כותב כל מעשי תקפו וגבורתו בשבעת הפסוקים הראשונים, והפסוק השמיני זה תורת ה' תמימה, שהיא למעלה מן הטבע.

אמנם הסדר הוא באופן של התפרדות ה'מ"ט' והתחברותם חזרה אל הני, וכ"ה ב'ארץ' שזה העולם הזה יש 'מידה' - גבולות, ה'מידה' היא מ"ט, אבל ים' שזה כנגד העולם הבא אין לו כלל מידה, שזה גילוי הנהגת הייחוד אחד יחיד ומיוחד שלדידיה אין פריטים נפרדים. עוד רואים, שהסדר היה מתחילה במהלך של 'החודש הזה לכם', שנמסר הזמן בידי חכמי ישראל להעלותה מעל הטבע, וכ"ז כדי לגלות את חלקי העולם וזה המ"ט ימים שהם כנגד מ"ט שערים והתפרדות של העולם (שבע כפול שבע) ובסופו של דבר, צירוף כל המנין האיכותי שהצטרף ל'נ' - שזה בשבועות, ובזמן ההוא הכל למעלה מהטבע, וזה ים' אחד, ומעל מערכת הזמן אין חודשים אלא הכל תלוי ב'מנין בני ישראל', וכש"נ שבספירת העומר זוהי מערכת זמן למעלה מהטבע, שמתחילים ספירה באמצע חודש ונגמרת ללא תאריך מסוים, וזה מערכת הזמן של 'אנכי' למעלה מהטבע והסדר, וזה דווקא מדרש של תורה שבעל פה המסור לחכמי ישראל.

מצרים 'עושה פלא' נתגלה הדיבור, וזה נעשה ע"י ישראל 'עם זו יצרתי לי תהילתי ידברו', וכיון שכאשר ישראל היו בגלות אף הדיבור היה בגלות, ע"כ תכלית היציאה היא לספר הסיפור הפה ע"י הדיבור. ולא ע"י הדיבור לבדו אלא אף ע"י האכילה, שהרי הדיבור והאכילה קשורים זב"ז, שבפה אדם אוכל ומחייה את הגוף בחלק החומרי, ואת הנשמה בחלק הרוחני שבאוכל, ובזה מתחברים הדיבור והאכילה ששניהם קשורים באותו 'מוצא פי ה', וע"כ כל המצוות בליל הסדר הן כולם בפה.

וא"כ מתגלה הסוד, ידוע מש"כ המהר"ל והגר"א באבן שלמה, שכל דבר שואף ונמשך למקורו, וע"כ הנשמה שואפת למקורה שהיא למעלה, והגוף שואף ונמשך למטה שזה החומר, וזה פירוש הפסוק 'רוח האדם העולה היא למעלה', (ואף כח המשיכה של כדור הארץ, זהו השתלשלות של אותו כח חומרי שנמשך למטה) וע"כ אומרים המהר"ל והגר"א זיע"א, שכאשר מתגלה גשמיות וחומריות מיד חש ומרגיש זאת הגוף, וכשיש גילוי רוחני מרגישה זאת הנשמה, ומשו"ה כאשר האדם אוכל מאכל שיסודו מעץ הדעת, כלומר שזהו מאכל שנתערב בו הזוהמא שהיא החומריות, מיד מרגיש הגוף את הזוהמא ומגביר את התאוה החומרית, אולם מאכל יכול אף לפעול תאוה רוחנית, וזה כאשר יש גילוי של 'מוצא פי ה', של שם ההויה המתגלה בו, וזה כאשר נמצאים בתוך מערכת שמגלה את הדיבור, וכשי"ת.

ביאור שייכותם של כל העניינים שנתבאר

זמעתה נראה נפלאות מתורת ה' היאך נתקבצו ובאו כל העניינים שנתבארו, 'המן' שהוא הלחם מן השמים, ובו נתקיים ש'ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', בעת שאכלוהו - הנשמה היא זאת שחשה בו, שהרי הנשמה היא הנמשכת ל'מוצא פי ה', וע"כ המן שהיה מזיו השכינה לא היתה בו הפסולת של עץ הדעת (וזה אף בטבעו, שהרי לא הוצרכו לנקיהם) וכולו היה מעץ החיים שהוא עץ התורה, (כנ"ל בשם הרמב"ן, ורבי אייזיק חבר). והם חלוקים מיסודם בשתי הנהגות שעץ הדעת הוא בהנהגת הטבע, אך עץ החיים הוא בהנהגה של למעלה מן הטבע. ובזה יבואר דברי הרמח"ל, שעץ החיים מעורר תאוה עצומה לתורה בהכרח, אך עץ הדעת תלוי מפני מה אוכל, אם מדיבור ה' או מפני התאוה, ומבואר היטב להג"ל.

ויבואר עוד מה שהקשינו מתחילה, מדוע רק לאחר ליל הסדר מתעוררת התשוקה לקבלת התורה, ומה נשתנה. ומעתה פשוט, שהרי הסגולה לתשוקת התורה זה ללמוד תורה כיון שהוא המעורר את הנשמה שאוכל מעץ החיים (הגר"א), וכיון שנתברר ענין המצה - שבה אין את פסולת הזוהמא של אדם הראשון, שהרי היא מעל הזמן שזה הבריאה החומרית הראשונה והדקה ביותר, א"כ זהו מאכל שמגלה את מוצא פי ה' ע"י הפה, ומגלה את מוצא פי ה' ע"י הדיבור, ע"כ מתעוררת תשוקת הנשמה אל הרוחניות, וכדברי ר' צדוק, שאכילת המצה זה אכילה מעץ החיים, ותיקון לחטא אדם הראשון.

זבוח יבואר אף ענינו של קרבן העומר, אשר נפלאנו להבין מהותו, שהרי במדרש (ילקוט, ויקרא, כ"ג, תרמ"ג) איתא 'לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך, שעל ידי מצות העומר זכה אברהם אבינו לירש את ארץ כנען...' ע"כ. ומה שייכות יש בין א"י לקרבן

חי על מוצא פי ה' שבתוך הלחם, מהחלק המקיים והמחייה את הלחם, וביאר שם ה'מחצית השקל' בשם האריז"ל (ליקוטי תורה, עקב) שהגוף ניזון מהחלק הגשמי שבלחם, והנשמה ניזונת מהחלק הרוחני שבלחם.

ולעתיד לבוא שיתקיים קרא 'וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר', הביאור, שיראו כולם את אותו 'פי ה' - היכל הקודש המהווה והמקיים את כל העולם, כ"כ הגר"ח מוואלאזין (נפש החיים ש"ג פ"א, וראה עוד רוח חיים אבות פ"ג ג) שע"כ אדם הראשון שהיה רואה מסוף העולם ועד סופו, ראה בכל נברא עד סופו כלומר, את ה'מוצא פי ה', וע"כ הוא זה שיכול היה לקרוא (בלישון הקודש) שמות לחיות, כיון שראה בתוכם את מהותם וחיותם, אלא שאחר החטא איבד את הכוח הלזה לראות מסוף העולם ועד סופו, ובע"ה יחזור כח זה לעתיד לבוא.

זכעי"ז כתב המהר"ל (גבורות ה') ע"ד הגמ' שעובר במעי אמו... צופה מסוף העולם ועד סופו, וביאור הדבר, שהאדם נברא עליונים ותחתונים - הנשמה והאדמה, וזהו הפלא הגדול שבבריאת האדם, וזו הבריאה היחידה כך, שהרי המלאכים כולם רוחניות והבהמות כולם גשמיות וחומריות, והקונפליקט שבין הרוח לגשם הוא זה שיוצר את הבחירה לאדם, מי ישלוט על הלב, האם הנשמה שבמוח או הנפש שבכבד. והנקודה שאצל האדם בה רואים את החיבור של הרוח והגשם זה בדיבור, שהפנימיות מדברת אבל ע"י הגוף התחתון וזה גילוי החיבור, וע"כ מיד ביציאת העובר ממעי אמו 'בא מלאך וסותרו על פיו', כיון שכל זמן שלא נשלמה הסתרת הנשמה ע"י הגוף היא צופה ורואה את הכל מסוף העולם ועד סופו, והמלאך הוא זה שמשלים את התכסות הנשמה בגוף.

ה'פלא' בגילוי השי"ת בעולם

וע"כ אמר הגר"י הוטנר ז"ל, שזו ההדגשה בדברי חז"ל 'מוות וחיים ביד הלשון', כיון שהלשון היא הסמל למהות הבחירה שבאדם, שבכוחו לחיות ולהרוג. ומוסיף לבאר עה"פ 'לעושה נפלאות גדולות לבדו', שביציאת מצרים ובמתן תורה, היה מהלך של פלא (נפלאות) והביאור, הרי הר"מ קרא לספר העוסק בנדרים שבועות וניזירות שהם המבטאים של כח הדיבור 'ספר הפלאה', שהרי בדיבור נראה אותו פלא של החיבור רוח וגשם. וכמו"כ ידועים דברי הרמ"א (או"ח סי' ה') בביאור ברכת 'אשר יצר', שכתב בשם הר"מ ב'מורה' לבאר 'ומפליא לעשות' - שקושר רוחני בגשמי, אש ומים, עליונים ותחתונים. ודבר נפלא הוא שברכת אשר יצר שנתקנה על פלאי הגוף, היא הברכה הסמוכה לחברתה של 'אלוקי נשמה' שהיא נתקנה על פלאי הנשמה. וחיבורם הוא ה'מפליא לעשות'.

זזה הביאור ב'נורא תהילות עושה פלא', שהעולם נברא לגלות את הקב"ה אבל יש הסתר, וכן בדיבור הפלא הוא מסתתר, אבל כשיש ניסים גלויים מתגלה הדיבור הראשון של הקב"ה המחייה את כל העולם, וכן כשיש מהלך של גילוי שם הויה (כביציאת מצרים) הדיבור מתגלה, ואז מתעצם ענין הפלא, שרואים את החיבור של העליונים והתחתונים, וזה העומק בדברי האריז"ל שפסח הוא פה - סח, שאז נתגלה והתעצם והתעצם כח הדיבור של חיבור הגשמי והרוחני, ונתגלה מוצא פי ה'. ובדברי של קדוש ה' האריז"ל, נתן טעם לדברי הזוה"ק ש'הדיבור' היה בגלות מצרים, וביציאת מצרים נגאל את הדיבור עמהם, והפירוש, שהדיבור של 'מוצא פי ה' נגאל, שבהיות ישראל בגלות לא ראו 'כי שם ה' נקרא עליך', וביציאת

זבעת שנבוא לקשר הענינים שנתבארו יעלה בידינו שמיתת תלמידי ר"ע, במיתת 'אסכרא' שהיא העונש על עוון לשה"ר (ובכך נענשו אף המרגלים) וכך הוא ענינה שיוצאת הלשון ומתארכת, ואף שעבוד מצרים היה בעוון לשון הרע, ולא היתה הגאולה אלא אחר שניתקן אותו עוון. ובימי הספירה שהם המשך הישיר ליציאת מצרים, ומצינו שעבודת הימים האלו היא 'וספרתם לכם' ספירה לכאן"א, אמנם התפרדות של 'מ"ט' אבל בימנין איכותי של אריח ע"ג לבינה, בנין המביא לידי שער הנ'. ומהותה של ספירה זו היא 'ספירת העומר', ספירה המביאה לידי גילוי הייש' - הנקודה הפנימית הרוחנית שבכל חומר הנמצא - היכל הקודש, וזהו הייש' היחיד שיש בעולם, ותפקיד ספירת העומר הוא לגלות את 'פי ה', וזה היה גם תפקיד המן - להפוך את הלחם ללחם מן הארץ אמיתי, לחם של קודם החטא וכפי שהיה אצל אדם הראשון, שהיתה מוציאה הארץ גולסקאות.

זכיון שכל ענין ימים אלו הוא לחזור אל הגילוי של 'כי פי ה' דיבר', וזה מביא לגילוי הייש', וכדברי הזוה"ק שזהו ר"ת שמיטה יובל, שהם הנ' המגלה את התפרדות השבע וחיבורם אל הנקודה השמינית המחייבה את כל השבע. וכ"ה אף 'עמר' בגימטריא י"ש. והוא אף גימטריא של 'קרי' - מקרה, מערכת הטבע, וכ"ז כאשר הוא נסתר (גימטריא) אבל כשהייש' מתגלה מסתלקת טעות הקרי והמקרה.

זהנה המן מזרע עמלק אשר עליו אמור בתוה"ק 'אשר קרך בדרך' אבי המקרים וכוחות הטבע ככשפים בא לתקוע החנית בעם ישראל, וכיון ד'ליכא דידע לישנא בישא כהמן', ידע שיחוד החנית' במלחמת הכילוי של עם ישראל הוא ב'מפוזר ומפורד' לבטל את הקומה של כנסת ישראל, את הגוף אחד, ולא יהיה מנינם 'מנין איכותי' אלא 'מנין כמותי' של פירוד, וממילא אין השראת השכינה, וכיון שאין קיום לעם ישראל בסדר טבעו של עולם, יצליח לכלותם, וזה היה ה'הסתר' של פורים, שנסתרה אותה נקודת הקדושה השמינית המתגלה מאז יציאת מצרים ע"י בני ישראל.

זע"ב בעת שרצתה אסתר להציל, ידעה שהתיקון הוא ב'לך כנוס את כל היהודים', להחזיר את כנסת ישראל לרום קומתה, וזה היה ע"י שני דברים, 'מחצית השקל' שאמר להם הקב"ה להקדים שקליהן לשקליו, שהרי על ידי מצווה זו זכו ישראל ליכי תשא' - מנין 'איכותי' המחזירם ומאחדם לרום קומתם. וגם הענין השני שהוא תנופת העומר בא לתקן את אותו ענין, שאמר הקב"ה (במדרש הנ"ל) 'לכם נתתי לכ"א עומר לגולגולת, ומכם לא בקשתי אלא עומר אחד' וכש"נ שתפקיד העומר הוא לפעול את גילוי הייש' וביטול הקרי והמקרה, ולזה צריך את כנסת ישראל המורכבת משישים ריבוא המתכללים לאחד, וזה עומר אחד שנוצר מכנסת ישראל. וא"ש היטב בעזהשי"ת.

זזהו מהותה של ספירת העומר, ספירה של 'מ"ט' ימים, 'מ"ט' השונים זה מזה, אבל מתכללים בני, וכ"א יודע שהוא רק מחצית וזה 'מנין איכותי', שהוא הקומה השלימה.

זבזה יבוארו דברי הזוה"ק שייציאת מצרים היא 'עלמא דחירותא' כיון שביציאה זו בה ניתן לישראל השליטה על כל החומר (ואפי' על הזמן - הבריאה הדקה ביותר - החודש הזה לכם) בזה יצאו והתנתקו התנתקות מוחלטת מהמסגר, מכבלי הארץ מידה' - מ"ט, ויצאו מ'מיצר ים', ונכנסו לשער החמישים, וזהו אנו אומרים

העומר. ולמש"נ י"ל, שהרי ארץ ישראל היא גילוי שהקב"ה הוא אדוני הארץ, כמבואר ברמב"ן (יקרא י"ח כ"ה) שארץ ישראל היא נפלה לחלקו של הקב"ה, מתוך שבעים ארצות ושבעים שרים עליונים, ובה מתגלה זה שהוא עשה ועשה ויעשה את כל המעשים, וע"כ אברהם אבינו שפירסם שמו של הקב"ה בעולם ירש את א"י, ואלו הם דברי המהר"ל הנ"ל, בביאור דברי המדרש, שבזכות הקרבת קרבן העומר בו אנו 'מעלים' את הלחם שבארץ לשמים, או ליתר דיוק מורידים את לחם השמים אל הארץ להודיע ולהודיע כי שליטתו יתעלה היא על כל חלק מחלקי הארץ, וכדברי החת"ס הנ"ל, וע"כ אנו זוכים לארץ ישראל, המפרסמת את שמו בעולם.

זמענתה יבורר ג"כ ענין הספירה, וכש"נ שענינה הוא מערכת זמן של בני ישראל שהם למעלה מגדר הטבע, ובה שאנו סופרים לעומר ומגלים את שליטתו יתברך בכל חלק מחלקי הבריאה כהמשך לאכילת המצה, אנו מחזקים ומרוממים את כח הדיבור, ומגלים את דיבורו הנסתר של הקב"ה בכל חומר, אותו דיבור שמהווה ומחיה את הבריאה (היכל הקודש \ פי ה' דיבר) וממילא יש התעצמות והתחזקות של הפלא והקישור הגשמי עם הרוחני (הבא לידי ביטוי בדיבור הרוח כפה). ואם יתן האדם העובד את השי"ת דעתו לכך, תשריש בתוכו תשוקה לרוחניות, וכש"נ שכאשר יש גילוי רוחני בעולם הנשמה מרגישה ומשתוקקת לאותו גילוי, ומתעוררות בו שאיפות ותשוקות לקבלת התורה, וע"כ נצטוונו לספור ספירת העומר דווקא בדיבור, ולא מועיל מחשבה, כיון שהדיבור תפקידו לקשור ולגלות את הגשמי לרוחני.

זבזה נהדר לקמייתא, במה שנתבאר בשורש הענין של 'מנין בני ישראל' ולא נהגו כבוד זה בזה, והנה רבי אייזיק חבר, (בסוף ספרו) הביא דברי המדרש (רבה, שמות א' ל') וז"ל, ויאמר אכן נודע הדבר, רבי יהודה בר רבי שלום בשם ר' חנינא הגדול ורבותינו בשם רבי אלכסנדר אבדו, היה משה מהרהר בלבו ואומר מה חטאו ישראל שנשתעבדו מכל האומות, כיון ששמע דבריו אמר לשון הרע יש ביניהן היאך יהיו ראויין לגאולה לכך אמר אכן נודע הדבר, עתה ידעתי באיזה דבר הם משתעבדים... וכתב דכיון דחטא מכירת יוסף הוא היה הגורם לשיעבוד מצרים שזה שורש הפירוד, ע"כ כל זמן שהיה לשה"ר ביניהם לא יכלו להיגאל. ואף שבדברי האריז"ל (שער רוח הקודש, י"א א') מבואר שחטא אדם הראשון הוא הגורם לשיעבוד מצרים, עיי"ש באורך, אי"ז סתירה כלל והם הם הדברים, וכש"נ שהיכולת שלנו לתקן את חטא אדם הראשון הוא לאחד את היחד נשמה שהיתה אצל אדם הראשון והיא נשמת ישראל, וכ"ז רק כשכנסת ישראל מאוחדת כנשמה אחת, אבל כשיש דילטוריא ולשה"ר, ויש פירוד, א"כ נפגם הייחוד של כנסת ישראל ואין השראת השכינה, וממילא מובן שחטא מכירת יוסף זה העמקה לחטאו של אדם הראשון, ומרחיק את האפשרות לתקנו.

זבכך מבאר הגר"י חבר ז"ל אף את ענין גאולת מצרים שמבואר במדרש (רבה, שיר השירים, פרשה ד' כ"ה) שבקיום ציווי השי"ת של 'וישאלו איש מאת רעהו וכו' תיקנו בני' עוון זה של דילטוריא שהיתה ביניהם, בכך שלא הלשינו אחד על השני שלא יחזירו כלי שאילתם. וכך תהיה אף הגאולה לעתיד לבוא, שלא תבוא אלא ע"י התאחדות גמורה של 'עין יוסף' ועין יהודה' ושלימות כנסת ישראל, ותיקון עוון הדילטוריא. ע"כ תו"ד הגר"י זיע"א.

מצוות הנעשות בפה בו מתוקן כל החומר בכח הרוחני, ומוות וחיים ביד הלשון. לחבר עליונים ותחתונים נידע להוקיר כל אחד מישראל, לחבר הפרודים, לנהוג כבוד זה בזה מתוך הרגשה כי דווקא מתוך ה'מ"ט' פנים, וחילוקי העבודה בעשיית נחת רוח ליוצרינו תושלם קומתה של כנסת ישראל, ואם כבר ביום הראשון של ספירת העומר היתה יד ה' בנו בצורה כה אכזרית ונוראה, אות הוא כי בנפשינו הדבר הזה של תיקון ענינה של ספירת העומר, לחיות מתוך ידיעה והרגשה כי דווקא מתוך המ"ט פנים המתגלות ע"י השוני וההבדל שבין התלמידי חכמים, יושלם הבנין ותשרה שכינתו עלינו.

וימים אלו המה ימים נעלים מעל הכל, ימים בהם האדם נושם רוחניות של 'מוצא פי ה', זמן בו מושכת הנשמה בכל עוז אל הקב"ה, ומתעוררת התשוקה והציפיה לתורה. זהו הזמן להגביר חילים לתורה, חיבור של מ"ט פנים המתכללים בני, ואז יתקיים 'זהו לאחדים בידך'.

כ"א זה הוא פירוש לפירושו של הגר"א קוטלר, ש'דיבוק חברים' זה אחד מקניני תורה, כיון שהוא בא מתוך הכרה ש'אלו ואלו דברי אלוקים חיים'.

יחד הודו והמליכו ואמרו, כיון שהשליטה על החומר והיציאה ממצרים היתה שייכת רק כאשר הם דבוקים באותו 'היכל הקודש' פי ה' המדבר והמחייב, ואין זה אלא כאשר שכינה שורה בישראל, והיא אינה שורה אלא כאשר יש גוף אחד וקומה אחת של כנסת ישראל, גוף אחד המורכב משישים ריבוא חלקים, 'כאיש אחד בלב אחד', וע"כ 'יחד' הודו והמליכו ואמרו, שאז יש את גילוי מלכות ה' (והמליכו) השלימה בעולם.

וע"כ דווקא בימי הספירה נעשו אותם תלמידי ר"ע, כיון שרבים הוא זה שהעמיד את המ"ט פנים שמתגלים רק בתורה שבע"פ, מ"ט המצטרפים ומתכללים בני - בקוצין והתגין שבכתב, וזמן זה מיועד להכין את מקבלי התורה בקניני תורה, ואין קנין תורה בפירוד, וע"כ מתן תורה לא יכול היה להיות בפחות משישים ריבוא (וע"כ ויחן שם ישראל כנגד ההר - כאיש אחד בלב אחד) וכן 'בראשית' נוטריקון 'יש שישים ריבוא אותיות בתורה', שהתורה ניתנה רק מכח הצטרפות של כל אחד מישראל, ושל כל אחד מה'פנים' לכלל תורה אחת הכוללת את הכל. בתורה, וע"כ היתה התביעה דווקא בזמן הזה. וזו תביעה שישנה על כאו"א בזמן הזה.

וכאשר נבוא לידע חומר המצוות אשר עלינו ויקר העבודה אשר בידינו בזמן הזה בו ניתן בידינו כח גדול ורם, כח אדיר של

